І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...

Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
HEnderson 4-0237
УНСоюз: HEnderson 5-8740
Тел.: в Ню Йорку: BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXVIII. Ч. 110. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 12-го ЧЕРВНЯ 1962 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, JUNE 12, 1962 No. 110. VOL. LXVIII.

РЕСПУБЛІКАНЦІ В КОНҐРЕСІ ПРОТИ ЗБІЛЬШЕННЯ ЗАБОРГОВАНОСТИ

ПЕРЕДБАЧАЮТЬ ОПОЗИЦІЮ: ПРОТИ УРЯДОВИХ ПРОЄКТІВ В СПРАВІ ФАРМЕРСЬКОЇ ПРОГРАМИ, ДОПОМОГИ ЗАКОРДОНОВІ І МЕДИЧНОЇ ОПІКИ

Вашингтон. — В політичних колах передбачають, що цього тижня і в пізнішому часі уряд матиме труднощі при ухвалюванні законопроєкту про збільшення висоти федеральної заборгованости, яка тепер виносить $300 більйонів, і яку уряд пропонує збільшити до $308 більйонів. Республіканці вносять поправку, щоб висоту федеральної заборгованости збільшити тільки до $306 більйонів. Сподіваються, що за цю поправку республіканців голосуватимуть і деякі південні демократи, бо республіканці твердять, що зменшення федеральної заборгованости на два більйони долярів не дозволить урядові забагато витрачати на різні непотрібні справи, і на стільки буде менший федеральний дефіцит. Але демократи твердять, що таким способом не можна поборювати зависокі витрати уряду, який знайде собі інший спосіб дістати фонди на здійснення тих законопроєктів, які Конґрес ухвалить. На труднощі натрапить в цьому тижні в Палаті і урядовий законопроєкт про фармерську програму, який віддає урядові контролю над продукцією рільничих культур та над надвишкою рільничої продукції. Сенат ухвалив урядовий проєкт в цій справі, але це сталося аж після того, як енергійно інтервеніювал Білий Дім. Гадають, що дебати в цій справі продовжаться, і внаслідок цього Палата відкладе на пізніше урядовий головний законопроєкт про допомогу закордонові. Палатна Комісія Способів і Засобів почала в понеділок працю над урядовим проєктом про медичну допомогу для старших осіб в рямках соціяльного забезпечення. В цій справі вже тепер передбачають поразку уряду, бо в цій Палатній Комісії є 15 членів проти урядового законопроєкту, і тільки 10 „за". Уряд старається здобути 3 голоси серед південних демократів або республіканців, зробивши їм деякі уступки. Але немає вигляду, щоб це могло статися. В Сенаті до найважливіших справ належить законопроєкт про зменшення податків тим підприємцям, які інвестуватимуть фонди в розбудову фабрик і модернізацію машин. Цей проєкт президент Кеннеді гаряче підтримував на пресовій конференції, заявляючи, що його здійснення буде заохотою для росту економіки, бо поширення фабрик збільшить число затруднених. Але в Сенатській Фінансовій Комісії, і пізніше в повному Сенаті, цей проєкт натрапляє на поважні труднощі. Обидва нюйоркські республіканські сенатори Джекоб К. Джевітс і Кеннет Б. Кітінґ критикують цей проєкт. Сенатор Джевітс критикує ще й урядовий проєкт про те, щоб банки відтягали податки від прибутків від ощадностей та відсилали його четвертьрічно до податкових урядів. Сенатор Кітінґ критикує заяву президента Кеннеді про те, що уряд обіцяє вже від січня 1963-го року зменшити прибуткові податки — особисті і від корпорацій. Він сказав, що це є звичайний „обман". Якщо економіка потребує зменшення податків, то їх треба б зменшити тепер, розумує сенатор Кітінґ, бо ніхто не знає тепер, яка буде економіка в найближчому році. Кітінґ твердить, що уряд говорить тепер про зменшення тому, щоб здобути голоси виборців, які голосуватимуть 6-го листопада цього року.

Стейтова Конвенція найменувала Едварда Кеннеді на кандидата на сенатора

Едвард М. „Тед" Кеннеді, молодший брат президента Джана Кеннеді, з радісною усмішкою приймає номінацію стейтової конвенції Демократичної партії в Спрінґфілд, Масс., на кандидата на сенатора З'єдинених Держав. Біля нього стоїть його дружина. Його опонент, стейтовий генеральний прокуратор Едвард МекКормек, заповів дальше змагання за цю кандидатуру в правиборах.

Спрінґфілд, Массачусетс. — Стейтова Демократична Конвенція 9-го червня найменувала молодшого брата Президента 30-річного Едварда Кеннеді на кандидата на сенатора. В конвенції брали участь 1.719 делеґатів. Голосування протягнулося поза північ з п'ятниці на суботу, і о 12:28 по півночі Кеннеді мав вже 619 голосів, а його противник Едвард МекКормек, небіж спікера Палати Репрезентантів Джана МекКормека 360. Тоді МекКормек заявив, що він відкликає свою кандидатуру і просить, щоб справу демократичного кандидата на сенатора вирішили правибори. Едвард Кеннеді заявив, що він приймає номінацію, і що „вибори були вільні, справедливі і чисті". Правибори відбудуться 18-го вересня. МекКормек твердить, що вибори відбувалися під пресією Президентського впливу, і що нарід зможе свобідніше у правиборах висловити свою думку.

В Альжирі французькі терористи знищили культурний центр ЗДА

Альжир. — Тайна Військова Організація французьких терористів знищила американський культурний центр в місті Альжирі. Група терористів вдерлась туди після полудня в минулу суботу, коли в будинку нікого не було, підпалила залю для висвітлювання фільмів, та підкинула сильну бомбу в центральній залі з бібліотекою та кріслами для відвідувачів. Вибух бомби знищив більшість із 6.000 тамошніх книжок. Завалилась стеля, внаслідок чого була пошкоджена канцелярія лікаря на долішньому поверсі, а пожежа в кіновій залі знищила 39 рухомих фільмово-проєкційних апаратів. Цей американський культурний центр й раніше був предметом атак збоку екстремістів, однаково з мусульманського, як европейського боку. Французькі терористи поширювали були леґенду, наче б американці підтримували їх рух, звернений ніби-то проти мусульманських націоналістів, що були б переходовою стадією для панування в Альжирі комуністів. Суботнішній замах вважають загально реакцією терористів на офіційну строгу заяву Державного Департаменту проти французьких терористів в Альжирі. Водночас із 12-ма бомбовими замахами проти шкільних та інших культурних і господарських об'єктів, французькі терористи заявили через свою підпільну радіостацію, що вони знову припинили атаки проти мусульманських осіб та що вискорі буде проголошений „мир" ніби внаслідку якоїсь закулісової угоди між французькими екстремістами і мусульманами.

ПЕНТАГОН БУДЕ КОНТРОЛЮВАТИ ПРОГРАМУ КОСМІЧНИХ ПРОСТОРІВ

ЗДА НЕ ДОПУСТЯТЬ, ЩОБ СОВЄТИ ЗАВОЛОДІЛИ МІЖПЛЯНЕТНИМ ОБШИРОМ

Вашингтон. — Американські військові кола перемогли застереження збоку цивільної Крайової Ради для аеронавтики і сферичних просторів щодо програми, яка стосується міжплянетного обширу. За часів Д. Д. Айзенгавера урядовою програмою у відношенні до сферичного обширу було обслідування його для мирних цілей. Ця програма перейшла до Адміністрації Кеннеді. Цивільні кола підкреслюють, що не існує безпосередня загроза, яка диктувала б зміну тієї програми та включення в неї військових цілей. Проте Пентаґон і, зокрема, секретарят летунства звертали вже від трьох років увагу на смертельну загрозу, яка існує від совєтських зазіхань на заволодіння сферичним обширом. Тому — за повідомленням преси — в останніх днях департамент оборони вирішив виготовити програму встановлення у сферичному просторі штучного сателіта із людською залогою, яка була б встані знищити озброєний совєтський сателіт та взагалі переводити контролю міжплянетних просторів, щоб вони не стали оперативним полем для совєтських піратів. Американське летунство віддавна проповідувало цю програму, але стрічалось із спротивом збоку департаменту оборони та згаданої державної цивільної Крайової Ради для аеронавтики і сферичного простору. А втім, і ця Крайова Рада, на чолі якої стоїть віце-президент Линдон Джансон, рішила сполучити цивільну програму дослідів з військовою програмою. Нове рішення департаменту оборони передбачає тісну співпрацю дослідних військових станиць, в даному випадку летунства, з Крайовою Радою для аеронавтики і сферичного простору. Що-правда, наукові кола невдоволені, що такі програми, обраховані на далеку мету, з'їдають багато грошей, що їх ніби можна б використати для практичніших і ближчих користей. Подібне становище займає, мабуть, Спільна Конґресова Комісія атомової енерґії, яка тісно співпрацює з атомовими вченими. Покищо в газетах нема вісток про це, як ставиться ця Конґресова Комісія до згаданої програми збудування і випущення у всесвіт такого сателіта, який мав би людську залогу, що гарантувала б безпеку того обширу, ото ж насправді і безпеку земної кулі, проти совєтської агресії. У зв'язку з цими плянами відбуваються тепер над Різдвяними островами спроби детонувати ядрову енерґію у дуже далекій висоті. Москва, здаючи собі справу з військового значення таких експериментів, підняла з цього приводу крик.

В Еспанії обмежено конституційні права — арештовано видатних громадян

Мадрид. — Уряд генерала Франка загострив методи диктаторського правління, проголосивши під кінець минулого тижня припинення на два роки важности тієї точки еспанської конституції, яка дозволяє всім громадянам на свобідний вибір місця свого замешкання і порушання на терені Еспанії. Майже негайно після того проголошення переведено цілу низку арештувань серед найвидатніших членів опозиції. Арештовано між іншими одного з найвидатніших сучасних еспанських діячів, Хозе Марію Джіль Роблеса, широко відомого адвоката, голову правого Демократично-християнського руху. Поруч з ним арештовано видатного економіста, д-ра Хезуса Прадоса Аббате. Обом поліція поставила ультимат: або добровільно перенестись за кордон, або погодитись на місце замешкання, що його їм визначить влада. Обидва вибрали переїзд на еміґрацію. Арештовано теж і примусово виселено в покищо невідоме місце лідера монархістичного руху Иоакіна Сатрустеґуі, одного з членів аристократичної еспанської верхівки. Ці репресії режиму Франка офіційно пояснюють останніми страйками, що їх ніби спонзорували комуністи, та вибухами трьох бомб в минулому тижні, які, до речі, нікого не поранили і ніякої великої шкоди не спричинили. Насправді загострення режиму прийшло внаслідку з'їзду в Мюнхені коло сотні найвидатніших діячів опозиції проти ген. Франка з різних таборів і груп, поза комуністами. На тому з'їзді прийшло до злагоди між соціял - демократами, монархістами, лібералами і католиками і це саме розлютило ген. Франка.

ПРЕЗИДІЯ КОМІТЕТУ ПАМ'ЯТНИКА ШЕВЧЕНКА ВІДБУЛА НАРАДИ, ВИРІШИЛА ДАЛЬШУ АКЦІЮ

Ню Йорк. — Минулої п'ятниці, 8-го червня ввечері, тут у приміщенні Наукового Товариства ім. Шевченка відбулися чергові наради Президії (Малої Екзекутиви) Комітету Пам'ятника Шевченкові, на порядку яких, крім загального перегляду праці Комітету, були зокрема справи збірки фондів на будову пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вашингтоні та остаточне оформлення Жюрі, що має оцінити надіслані порядком конкурсу проєкти такого пам'ятника. Нарадами проводив голова Комітету проф. д-р Роман Смаль-Стоцький і в них, крім нього, взяли участь: екзекутивний директор Иосип Лисогір, секретар д-р Ярослав Падох, скарбник Ігнат Білинський та члени Екзекутиви Василь Мудрий, інж. Аполінарій Осадца, Антін Драган і адміністратор Комітету Юліян Ревай. Із організаційного і касового звітів виходило, що в поодиноких українських громадах діє тепер 230 місцевих Комітетів Пам'ятника Шевченкові, завданням яких є в першу чергу збірка фондів на будову пам'ятника. Загальна сума фондів, зібраних по кінець травня ц. р., виносить $225,232.29, хоч досі тільки одна громада — Бофало виконала вцілости свою збіркову квоту, переславши до Комітету $10.729.57. Найбільшу суму грошей досі зібрала і переслала до Комітету громада в Шикаґо: $19,729.57. За нею йдуть громади: Ню Йорк ($17,724.09), Філядельфія ($16.766.75), Клівленд ($12,-364.60), Дітройт — Вест ($9,-619.25), Дітройт — Іст ($7,-519.92), Нюарк ($6.748.96), Рачестер ($5.586.00), Мінеаполіс ($5,414.09), Сиракюз ($4.905.41), Балтімор ($4,-102.75), а дальше громади: Питсбурґ, Янґставн, Джерзі Сити, Честер, Бруклин і Гартфорд, що склали по більше ніж $3,000.00, громади: Ню Гевен, Елизабет, Пасейк і ЕмБридж, що склали по більше ніж $2,000.00 та громади: Вунсакет, Бриджпорт, Мілвіл, Ню Бронсвік, Трентон, Бостон, Коговз, Трой, Гемпстед, Вашинґтон, Аллентавн, Лос Анджелес, Скрентон, Кантон, Сан Францісько, Водервліт, Мекіз Ракс, Розфорд - Толідо, Ню Бритен і Маямі, що склали по більше ніж тисячу долярів. В дебатах підкреслено, що хоч загальний стан збірки задовільний, то все ж таки він не такий, як цього можна було б сподіватися та як цього вимагає її велика ціль — всенародна демонстрація відданости ідеалам Шев-

(Закінчення на стор. 3-ій)

Лідери европейського руху єдности ведуть у Вашингтоні важливі наради

Вашингтон. — Бельгійський міністре закор. справ і недавній генер. секретар НАТО Поль Генрі Спаак, один із лідерів сучасного руху строгої економічної і політичної єдности Західньої Европи, відвідав Вашингтон та мав в минулу суботу довгі наради з державним секретарем Діном Раском і його заступником для економічних справ Джорджом Боллем, а пізніше був прийнятий президентом Кеннеді. Майже одночасно прибув до Вашингтону західньонімецький міністер оборони Франц Йосиф Штравс і так само перевів довгі наради у Державному Департаменті, Пентаґоні і в Білому Домі. З початком цього тижня має прибути до ЗДА також президент Европейської Економічної Спільноти, чи пак Спільного Господарського Ринку, німецький економіст і державний муж проф. Вальтер Гальштайн. Формально їх приїзд зв'язаний з наданням їм академічних титулів в різних американських університетах, але насправді він спричинений рішальною стадією переговорів про прийняття до Спільного Господарського Ринку Британії та зв'язаною із цим проблемою політичної єдности Західньої Европи. Всі три названі французький і німецькі діячі є віддавна активними речниками такої єдности. В цій справі близько заціkавлені З'єдинені Держави, які з одного боку хочуть, щоб Британія належала до бльоку континентальних европейських справ, і щоб Західня Еврала була об'єднана, з другого боку недовірливо ставляться до концепції „третьої сили" в постаті Західньої Европи, яку пропаґує французький президент де Голь.

● **Поштовий департамент** повідомив, що починаючи від 1-го січня 1963-го року поштові уряди не будуть пересилати листів, які не будуть щодо величини відповідати поштовим приписам, які вимагають, щоб коверти були на 3 цалі широкі і на 3.5 цаля довгі.

Американська Армія в Німеччині дістала нову атомову зброю

Штутґард. — 7-ма американська Армія в Західній Німеччині дістала новий рід атомової зброї, т. зв. „Дейві Крокет", подібний до антитанкової „базуки". Фахівці називають ту нову зброй наймогутнішою з усіх т. зв. тактичних родів зброї, що її можуть використовувати вояки одинцем або у-двох. „Дейві Крокет" має атомове стрільно, так само, як атомова гармата типу „Анест Джон", ракети „Корпораль" і „Редстон" з засягом на середню віддаль та протилетунська ракета „Найк - Геркулес". 7-ма Армія розташована вздовж 500-милевого кордону, що лучить Західню Німеччину із Східньою Німеччиною, Чехословаччиною і Австрією. Американське стратеґічне плянування допускає, що вживання так званої тактичної, себто оборонної атомової зброї у випадку совєтської атаки не мусить перетворити війну в атомову.

Де Ґоль заповідає зміну конституції для запевнення тривкости влади у Франції

Париж. — Французький президент Шарль де Ґоль виголосив в минулу п'ятницю через радіо-телевізійну сіть промову до французького народу, в якій заявив, що треба перевести таку зміну конституції, яка й після його відходу від влади запевнила б Франції тривкий режим, незалежний від партійної гри та внутрішньо-партійних чварів. Де Голь вичислив при тому прогріхи Франції перед його приходом до влади в 1958 році та успіхи зміни конституції, що їх він перевів в загальному референдумі тому чотири роки. Тому, що тепер президента Франції вибирають посереднім голосуванням коло 80.000 „великих електорів", обираних різними установами, то гадають, що де Ґоль хоче надати новому президентові більшої поваги і більших прав через вибір його в безпосередньому загальному голосуванні. Де Голь підтвердив, що 1 липня відбудеться плебісцит в Альжирі та найгострішими словами натаврував „вбивників, підпалячів і шантажистів" з Тайної Військової Організації, що терором заколочують спокій в Альжирі.

Панамський президент прибуває до Вашингтону

Вашингтон. — Панамський президент Роберто . Чіярі має у вівторок 12-го червня ц. р. прибути до Вашингтону на переговори з президентом Кеннеді. В цих переговорах можуть обговорювати зміну договору про Панамський канал, який заключено в 1955-му році. Передбачають, що при цій нагоді порушили б і справу побудови нового каналу через Панамський перешийок. Новий канал мав би бути такий глибокий, щоб через нього могли перепливати великі нафтоналивані кораблі і літаконосці. Тепер вони не можуть користати з Панамського каналу, бо шльоза є замалі. Коли б прийшло до угоди про будову нового каналу, його могли б копати за допомогою атомової енерґії. Панама хотіла б якнайскорше змінити теперішній договір між ЗДА і Панамою.

В залізничій катастрофі в Монтані згинула одна дитина, 243 особи поранені

Майсула, Монтана. — Поїзд залізничої компанії „Нортвестерн Пацифік", який їхав із Світової Виставки в Сіятлі, Вашингтон, вийшов із рейок і в цій катастрофі, на щастя, згинула тільки одна 2.5 річна дитина Тереса Анна Думс, а 243 особи були поранені. 75 осіб відвезено до найближчих шпиталів, де вони залишилися на дальше лікування, а 168 пасажирів після першої лікарської допомоги від'їхали додому. Пізніше виявилося, що поїзд їхав із двічі більшою швидкістю, яка є дозволена в тому місті на закруті. Представник залізничої лінії признав, що поїзд їхав із завеликою швидкістю. Він повинен мати швидкість 30 миль на годину, а їхав із 70-милевою швидкістю. Вагони лежали поперевертані і позагинані, і відділ Крайової Ґвардії, який прибув на місце катастрофи, з трудом витягав поранених пасажирів. Поїзд їхав до Шикаґо через Ст. Пол. В ньому були понад 300 осіб.

Два весілля на Союзівці

Союзівка, Керґонксон. — Впродовж минулої суботи і неділі, 9 і 10-го червня, на цій оселі Українського Народного Союзу, вже готовій до нового літнього сезону, відбулося два весілля дітей відомих наших громадян. В суботу, 9-го червня, оо. Костик, Кекіш і Луцишин звінчали Роману Скоробагату, дочку Романа і Катерини (Кірі) Скоробагатих, з Іринеєм Гарасим'яком, сином Осипа і Марії Гарасим'яків. Весілля відбулося за всіма правилами старокраєвих традицій, включно з прийняттям, в якому взяло участь 250 гостей. В неділю, 10-го червня, о. Любомир Гузар звінчав Любомира Явного з Дзвениславою Кравців, дітей відомих наших громадян. В обидвох випадках вінчання відбулося в каплиці Союзівки, а весільні прийняття в Гостинниці.

Українська хроніка

● **Зеленосвяточний Поклін Полеглим** відбудеться 17 червня ц. р., при тимчасовій Могилі, висипаній на Оселі УРСоюзу в Глен Спей, Н. Й. Участь у тому Поклоні Полеглим обіцяли хори „Думка" з Ню Йорку, „Кобзар" з Філядельфії і „Трембіта" з Нюарку. Свято почнеться Панахидою за Полеглих о год. 12 в пол. На чолі Комітету будови Пам'ятника - Могили, а повновласником Комітету стоїть ген. Аркадій Валійськy є організація, що опікується могилами Полеглих кол. вояків „Броди - Лев" у Ню Йорку.

„Тризуб" announced

„Тризуб" пописався у міжнародних футбольних змаганнях

Минулої неділі, 10-го червня, відбулися у Філядельфії міжнародні футбольні змагання „Тризуба" з німецькою дружиною „Зарбрюккен". Зустріч закінчилася вислідом 2:1 в користь німців, але „Тризуб" заграв добре і зарепрезентував себе гарно у швидкій та завзятій грі, яка проходила зі змінним щастям. Ворота для „Тризуба" здобув Бонецці, а Михайло Нога не використав карного, стріляючи його в стовп. У футбольних першенствах світу в Чіле розіграно мин. неділі чвертьфінали з наступними вислідами: Чіле — Совєтський Союз 2:1, Юґославія — Німеччина 1:0, Бразилія — Англія 3:1 і Чехословаччина — Мадярщина 1:0. Вже в середу цього тижня зустрінуться у півфіналах Бразилія — Чіле і Чехословаччина — Юґославія. Репрезентативна дружина Німеччини, яка по програній з Юґославією відпала від дальших гор за першість світу, розіграє в поворотній дорозі до Німеччини змагання зі Збірною Німецько-Американської Футб. Ліґи в Ню Йорку на Трайборо Стадіоні вже в четвер, 14 червня, о годині 6.30 вечером. Міжнародна Футбольна Ліґа відбула двоє чергових змагань мин. неділі на Трайборо Стадіоні в Ню Йорку в присутності понад 11.000 глядачів. Обидві гри закінчилися нерішеними: „Америка", Бразилія — „Ройтлінґен", Німеччина 1:1 та „Палермо", Італія — „Данді", Шотляндія 1:1. В показнику М. Ф. Ліґи ведуть бразилійці різницею одної точки перед німцями, та двох точок перед італійцями, мексиканцями і шкотами.

В АМЕРИЦІ

● **Англійська королева - мати Елізабет** прибула до Канади на 9-денний побут. Вона в суботу по полудні була на параді монтреальського полку, який відзначав 100-річчя свого існування. Королева - мати прибула на пасажирському літаку, разом із 45-ма іншими пасажирами.

● **Колишній президент Гарі С. Труман** сказав журналістам, в Ню Йорку, що хто знає, чи він не був би ліпше прислужився країні, коли б був присвятився грі на фортепіяні і ціле життя працював, як піяніст.

● **Комітет кубинських втікачів** в цій країні старається зібрати дол. 62 мільйони на викуп 1,119 полонених, які є в неволі в Кастра. Голова цього комітету Альваро Санчез заявив, що вже має зібраних харчів на суму дол. 26 мільйонів і дол. 500.000 готівки. Кастро хоче, щоб увесь викуп був заплачений готівкою, але представники втікачів гадають, що Кастро прийме і харчі, яких тепер бракує на Кубі.

● **Директор Корпусу Миру** Сарджент Шрайвер, промовляючи до 200 молодих юнаків і жінок, студентів коледжів, які виїдуть на 6-тижневу поїздку до европейських країв в рямках програми Люди - Людям, сказав, що в світі відбувається революція, бо люди хотіли б жити так, як живуть американці, а не так, як бідують народи під комуністичним режимом.

У СВІТІ

● **Кипрський президент,** архиєпископ Макаріос, промовляючи в четвер минулого тижня на Генеральній Асамблеї Об'єднаних Націй, закликав великодержави, щоб вони відвернули катастрофу атомової війни, яка грозить світові. Він указав на повну невдачу 17-членної Женевської конференції розброєння.

● **Дункан Сандіс,** британський державний секретар для зв'язків у Коммонвелті, заявив у парляменті в Лондоні, що коли б Британія вступила до західньо - европейського Спільного Господарського Ринку за ціну відречення від Британського Коммонвелту, то це „був би такий дорогий білет вступу, що його Британія не заплатила б".

● **У Південному В'єтнамі** в одному американському військовому гелікоптері виявився дефект мотору. Гелікоптер мусів приземлитись в околиці, насиченій комуністичними партизанами. Щоб машина не попала в руки комуністам — американські летуни спалили її та згодом самі щасливо пробрались до своєї військової бази.

● **У підвалинах церкви св. Пуденціяни в Римі,** названої так у честь доньки староримського сенатора Пуденса, в домі якої скривався святий Петро, знайдено тепер сліди будівлі з першого сторіччя після Хр. Церкву св. Пуденціяни збудовано в 4-му сторіччі, але з того часу багатократно перебудовувано її і змінювано. Від року ведуться там ремонтні роботи, серед яких власне і знайдено сліди старовини.

● **На австрійсько - чеському кордоні** зникло двоє американців: 34-річний Раймонд Гарлетт і його 31-річна дружина Маріта, туристи, які, мабуть, заблукались над прикордонним озером Кіттзее і були схоплені комуністичною прикордонною сторожею. Від 10-ох днів нема за ними сліду.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник Ukrainian Daily
ЗАСНОВАНА 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Допомога комуністам

Ухвалення в минулий четвер Сенатом новиx $4.662,000,000 на допомогу закордонові було попереджене драматичними дебатами, демонстрацією проти уряду, врешті повним відступом Сенату і компромісом, який викликає поважні сумніви. Минулої середи, як відомо, Сенат великою більшістю 57 голосів проти 24 рішив відмовити будь-якої — військової, грошової чи харчової — допомоги країнам із „комуністичним або марксистським" правлінням. А вже через 24 години після того, внаслідок натиску Білого Дому й Державного Департаменту, 56 голосами проти 34 скасовано попередню резолюцію і привернено право Уряду давати таким комуністичним країнам — в конкретному випадку Польщі і Югославії — допомогу з американських харчових резерв. Відомий коментатор „Ню Йорк Таймс" Джеймс Рестон гостро засуджує і первісну ухвалу Сенату і пізнішу зміну її, звертаючи увагу, що в першому випадку ухвала Сенату розлютила Польщу і Югославію, а в другому — частинною ревізією тієї ухвали — образила їх, бо потрактувала допомогу тим країнам, як нагоду, щоб позбутися клопітливих харчових надвишок, і як відбивну для осінної виборної кампанії.

Сам президент Кеннеді поставився до ухвали Сенату досить по-філософськи. Атаки — казав він — проти допомоги закордонові повторюються в Америці щороку, бо ту допомогу уділюється від часів пляну Маршалла, себто від 1947-го року, і „люди вже втомилися". Але водночас він палко підтримав самий принцип конечности продовжувати допомогу союзним та невтральним потребуючим країнам і деяким комуністичним. Він указав при цьому, як на найкращий приклад, на поляків, які живуть під накиненим їм комуністичним режимом, а проте прагнуть свободи. Кеннеді застерігся, що ЗДА не підуть визволяти поневолені народи війною, але водночас радив „не затріскувати перед їх обличчям дверей" і залишати їм „дрібку надії". В дипломатичній мові це називається гнучкою політикою, яку вже вів Д. Д. Айзенгавер і яку хоче продовжувати Кеннеді.

Очевидно, що політика завжди залежить від часу й обставин, і в нашій змінливій епосі годі визначати тверду лінію на довший час. А втім, устійнені принципи американської допомоги закордонові виявили у практичному їх застосуванні впродовж останніх 15-ох років дуже сумнівну вартість. Наприклад, щойно тепер, у 1962-му році, допомогу Югославії обмежено до харчових достав. Але ж — як твердить сенатор Стром Тирмонд з Савт Каролайни — Югославія дістала від 1948-го року до цього часу вже $2.279,900,000 у сполученій економічній і військовій допомозі. Відомо, що новітнє озброєння югославських військових сил — американське. Тепер, коли ЗДА припинять постачати Югославії зброю, вона дістане все не від СССР і ЧСР, якщо тільки маршал Тіто повторить свою заяву з 1956-го року, що Югославія „в мирі і війні стоятиме пліч-о-пліч з совєтським народом у боротьбі за перемогу над ворогами соціялізму"..

Помагати треба, але — кому і як, це окреме велике питання. Нема іншого критерія в політиці, як тільки практичний вислід. Коли у висліді 15-літньої американської допомоги закордонові, яку фахівці оцінюють на збірну суму $50 - 60 більйонів, маємо комуністичну Кубу під боком ЗДА, арогантську поведінку індійського Крішни Менона в ОН, агресію Індонезії в Новій Гвінеї, югославський бастіон комунізму над Адрійським морем, арсенали совєтської зброї в Об'єднаній Арабській Республіці, лявірування між Москвою і Вашингтоном ряду інших держав і водночас ненаситний крик за допомогою, то тут дійсно щось не в порядку і — за слушним висловом Кеннеді — люди мають право почувати себе „втомленими".

Обман продовжується

Московські большевики зробилися останнім часом великими прихильниками т. зв. культурної виміни. Усякими можливими способами, зокрема покликанням на потребу мирного співіснування і дружні взаємини між народами, Совєти добиваються навіть окремих договорів про виміну мистецькими, науковими й іншими делегаціями, ансамблями і т. п. Досвід і практика дотеперішніх культурних взаємин між СССР і іншими буржуазними країнами показали, що цю культурну виміну розуміють Совєти дуже односторонньо, — як засіб для пропаганди своїх „досягнень" і ширення комуністичних ідей в країнах Заходу. Але з моментом, коли реалізовані в рямцях цієї ж виміни виставки, концерти і виступи американських чи й інших ансамблів, груп, делегацій та окремих людей почали викликувати захоплення серед населення совєтських міст, коли з допомогою усіх цих виступів совєтське населення почало ознайомлюватися ближче із способом життя в „буржуазних країнах", — большевицький режим докладає всіх зусиль, щоб відгородити „своїх людей" від „шкідливих впливів", навіть з допомогою поліційних засобів.

Совєтський погляд на цілі й межі культурної виміни конкретно, а то й брутально висловив сам Нікіта Хрущов у розмові з американським видавцем Г. Ковлсом дня 20 квітня ц. р. в Москві. На запит Ковлса, коли настане можливість, щоб його журнали вільно продавалися в Совєтському Союзі, Хрущов відповів: „Тепер у нас з вами не тільки мова різна, але й різне розуміння дуже багатьох питань", і саме це „заважає вільному обмінові". Проте, в дальшому. Хрущов „потішив" Ковлса тим, що,- мовляв, „з часом умови зміняться" і тоді можна буде продавати вільно американські журнали та часописи в Совєтському Союзі. Звичайно, ні Ковлс, ні американські коментатори цієї розмови не спробували навіть пригадувати Хрущову, що вже тепер комуністичні журнали й часописи вільно продаються в ЗДА і в Канаді і в багатьох країнах Заходу, не зважаючи не тільки на „різницю в багатьох питаннях", але й на факт, що ці часописи та журнали є засобом поширення ворожої для вільного світу пропаганди.

Характеристичним прикладом совєтського розуміння культурної виміни можуть бути відвідини американської джазової оркестри Бенні Гудмена в Совєтському Союзі. В Москві зустріли цю оркестру із захопленням: публіка шаліла, музичні рецензенти писали про її виступи в суперлятивах, на перший виступ з'явився навіть сам Хрущов. Але раптом усе це прихильне ставлення змінилося, як на помах чарівної палички. В інших містах Совєтського Союзу американським музикам не дозволено зустрічатися з слухачами їхніх виступів, а більшості молодими людьми, заборонено їм користуватися власними перекладачами і під час їхніх виступів і по виступах, зокрема в часі їх від'їзду, оточували їх густим кордоном міліції. Водночас із цим у пресі, особливо ж в таких „ідеологічних" журналах, як „Комуніст", появилися попередження, що, мовляв, треба оберігатися від шкідливих впливів буржуазної культури, що „мирна коекзистенція не означає припинення ідеологічної боротьби" і що не можна дозволяти, щоб культурні взаємини з чужими країнами використовувано на ширення шкідливих для комуністичного суспільства і побудови комунізму думок і поглядів. З таким ставленням зустрівся американський джазовий ансамбль у той час, як совєтські ансамблі та їх учасники мали і мають у ЗДА і Канаді не тільки повну свободу виступів, але й необмежені можливості зустрічатися з ким вони хочуть і де хочуть. І якщо вони й мають у цьому будь-які труднощі, то тільки збоку своїх таки совєтських агентів, приділених для їх охорони знову ж таки від „шкідливих впливів Заходу".

Ярослав Курдидик

НЕЗАСТУПНА „КРИЛАТА АРМІЯ"

Ситуація, що витворилася у зв'язку з комуністичною диверсією в Лаосі й змусила перекинути туди деякі американські частини, ще раз виразно пригадала, що не так то скоро можна буде заступити летунство з людською обслугою ракетною зброєю. Це є незаперечний факт, що за останніх десять років ракетобудівництво „перевершило себе", сягнувши у космічні простори. У наступні десять років воно напевно сягатиме щораз вище і з щораз більшою швидкістю. Правда, це звучить сьогодні як фантазія, але летунські фахівці твердять, що майбутні бої відбуватимуться на такій висоті, що люди на землі і не завважать того, що над їх головами вирішується їхня доля.

Цими днями американський летун - випробувач, Д. Вокер, на літаку Х-15, що є ракетним літаком майбутнього, з швидкістю 3.443 миль на годину піднявся вгору на 46.7 милі, встановивши новий рекорд висоти. Знавці кажуть, що цей рекорд Вокера тільки підтверджує, що ракетне летунство з людською обслугою переходить нову успішну пробу в змаганні з механічним роботом - ракетою.

І хоч останнім часом видатки на бойове летунство в ЗДА у великій мірі обмежено, а чимало летунських фабрик навіть закрито або переставлено на продукцію ракет, оце ми знову, немовби на момент, повернулися в добу летунства.. Причиною цього був голос пересторги такого авторитету в цій царині, як генерал Лі Мей, який зажадав негайно приділити $491 млн. на вдосконалення і продукцію далекосяжних бомбовиків типу РС-70. Їхня швидкість сягатиме до 2.000 миль на годину, а „висотними можливостями" домінуватимуть вони над усіми важкими літаками з людською обслугою. Радіюс їх засягу обраховано так, що вони зможуть досягати будь-якої точки на поверхні земної кулі.

Крім того генерал Лі Мей домагається грошей на продукцію гелікоптерного джета англійської конструкції П-11-27, який, маючи всі властивості вдосконаленого гелікоптера, дорівнює швидкістю модерному джетові. П-1127 можна вживати тільки як бойового літака з не надто великим обтяженням. Але більший і сильніший його „двійняк" можна буде вживати в характері тактичного бомбовика для підтримки бойових дій суходільної армії. Він не потребуватиме окремого летовища, бо для нього кожна сіножать, кожна галява в лісі можуть послужити за причальну площу.

Тому, що міжнародна атмосфера „згущується", військові коментатори для заспокоєння публічної опінії заговорили трохи голосніше, пригадуючи, що ЗДА, коли їх розцінювати з летунської точки зору, такі сильні, що їм не страшні ніякі несподіванки з ворожого боку. На сторожі ЗДА, а посередньо й всього вільного світу, стоїть у бойовому поготівлі 40.000 літаків різних типів найрізнороднішого призначення. Вони, як і їхні побратими - ракети, розкинуті по різних базах „спіральною системою", при якій, залежно від стратегічних вимог, їх можна пересувати й „згущувати" в певних обширах. В цю систему включається також і комерційно - торговельну флоту, переносна посмісність якої така потужна, що нею, коли її змобілізувати лише на половину, можна буде протягом короткого часу перекидувати великі воєнні з'єднання, включно з легкою зброєю, на тисячі миль.

При цій нагоді варто пригадати деякі типи бойових літаків, що стоять готові до дії на лаосько - в'єтнамському плацдармі і що з ними, теоретично міркуючи, можуть зустрітися червоні китайці. В тому обширі заступлені типи таких універсальних легких бомбовиків, як Ф-105, Ф-105-С та Ф-100, що можуть закидати ворога ракетами починаючи від термітово - вогняних, а кінчаючи на мініятюрних ядрових. Для поборювання ворожого летунства є там Ф-106, озброєний ракетами „Фалькон", та Ф-104-С, озброєний ракетами „Сайдвіндер". У стан гострого поготівля поставлені також у найближчих до цього обширу базах бомбовики - велетні В-52 і їхня „допомога" — підводні човни типу „Поляріс".

Ось такі відомості продісталися до воєнних звітодавців крізь вузьку щілину військової засекречености. Згідно з цими відомостями, на випадок воєнного конфлікту в Південній Азії, американська 7-ма фльота може, враховуючи її „допоміжний ядровий арсенал", застосувати упродовж 24 годин стільки вищівної сили, скільки вжили її альянти впродовж другої світової війни.

Ситуація в Південній Азії укладається так, що немає поки що ніяких познак на легке й скоре замирення. Американський кореспондент із Сіяму Дж. Грін. наводить дуже знамениту заяву Мао Тсе-тунга що, коли б червоному Китаєві прийшлося втратити у війні навіть і половину населення, але ту війну виграти все ж таки він залишився б одною з найсильніших держав. Дж. Грін додає вже від себе: „А тому, що нас про це попередив заздалегідь Мао Тсе-тунг. ЗДА повинні докласти всіх зусиль, щоб перекреслити ці його пляни"...

У СВІТІ ЧИТАЧА

ПРО ЗАБУТІ СКАРБИ

Усім відоме поетичне порівняння І. Франка книг з морською глибиною, звідки читач, наче той норець, пірнувши аж до дна, виносить на поверхню дивні перли. На жаль, буває й так, що коли читач по якомусь часі загляне між свої скарби, щоб налюбуватися виловленою перлиною чи показати її приятелям, із здивуванням завважує, що перлина не знати коли вихвзнулась з його схову і поринула знову з глибини забуття.

Людська пам'ять, отак, як казав Е. Кант, „одна з найбільше чудових наших здібностей", є одночасно найбільшою загадкою, феноменом, якого закони розвитку і функціонування ще не вдалося в достатній мірі дослідити.

Людина з феноменальною пам'яттю викликає подив і захоплення. Ще кілька років тому мали читачі нагоду слідкувати за телевізійними програмами, де саме пописувалися люди з вийнятковою пам'яттю. Неславний кінець отих програм вказує, що не багато людей може похвалитися тим даром. Але історія занотувала чимало фактів дійсно незвичайної пам'яті. Французький філософ Паскаль не забув нічого з того, що в своєму житті почув, сказав, зробив або навіть подумав. Математик Ойлер міг проредитувати Вергіліеву „Енеїду" від початку до кінця. Лорд Макулей казав, що навіть коли б усі примірники „Втраченого Раю" Мільтона пропали, він міг би відтворити цю поему з пам'яті. Присутні при дискусіях між М. Грушевським і І. Франком згадують, як ці два великі вчені цитували з пам'яті цілі уступи з різних наукових творів.

З життєписів отих людей видно, що їх вийняткова пам'ять це не тільки дар долі, але ще до того й вислід інтенсивної праці. Якщо б усе залежало тільки від вроджених здібностей, тоді світ був би повен геніїв, бо „дітей-геніїв" кругом нас тисячі. Але суворе життя проріджує їх ряди — в історії залишаються тільки щасливці, що їм доля дозволила проявити свій небуденний талант, і завзятці-велетні праці й енергії.

Пересічна людина, яка хоче користуватися доброю, услужливою пам'яттю, мусить там уважніше ставитися до цієї одної з найбільш чудових наших здібностей. Для вдосконалення пам'яті постали цілі системи, відомі ще з старих часів, наприклад, система Симоніда. Вдаватися до цих вправ ледве чи доцільно, бо це речі для спеціялістів. Хто ж, зайнятий працею на хліб насущний, все таки хотів би втримуватися на поверхні культурного життя, тому багато допоможуть дві речі.

Перша з них — це постійне відсвіжування пам'яті. Важкі переживання під час війни, недоживлення, старість нищать пам'ять, але монотонне життя в пригноблюючій атмосфері діє не менше нищівно, притупляючи й замулюючи пам'ять. Найкращим відсвіженням є саме постійна лектура, постійне читання книжок, що стимулюють думання, зворушують гарними поетичними образами та повними драматичної напруги сценами. Сумний досвід багатьох емігрантів, які в своїй мандрівці по світі завчили якусь чужу мову, а потім, по якомусь часі, відкрили, що забули її зовсім, бо ніколи нею не користувалися, пригадує, що забуття чигає на все. Це саме стосується навіть рідної мови, яку людина, живучи серед чужинців, забуває і, коли опиняється раптом у рідному колі, з жахом завважує, що починає косноязичити. Отож постійне читання чи не найкращий засіб втримувати пам'ять у гнучкій формі.

Друге, не менше важливе діло, це своєрідна читацька гігієна. Щораз більше скомплікований технологічно побут ставить щораз більші вимоги до пам'яті модерної людини. Уже змалку приневолена вона засвоювати багато більше матеріялу, зокрема з ділянки фізики, математики, хемії, економіки. У щоденному житті скрізь перетинають їй дорогу сигнальні світла та орієнтаційні написи, приневолюючи реагувати швидко. Десятки хитро придуманих, крикливо розмальованих реклям на всіх роздоріжжях втискають у пам'ять купу всякого непотребу. Зливою заливають її фільмові й телевізійні картини.

Якщо до цього всього докине читач самохіть невідповідну, випадкову лектуру, шкода для нього очевидна. Про цю небезпеку повинен пам'ятати зокрема український читач, що, вивчивши мову країни свого поселення, починає читати чужу літературу. Море друкованого слова, дешевих видань бульварного жанру, пишно ілюстровані журнали зрадливо манять око. Читати те все без розбору — значить ділити свою увагу на безліч тем, проблем, часом дрібних і сумнівних, значить наповняти свою пам'ять купою тривіяльних інформацій, засмічуючи й виснажуючи її так дорешти. І хіба можна дивуватися, що потім доводиться порпатися в цьому смітнику, щоб згадати щось цінне й дороге.

Плянове читання, з розумним підбором книжок і журналів є для модерного читача необхідною річчю, якщо хоче він зберігати свою пам'ять гнучкою й свіжою, якщо хоче в кожній порі радіти виловленою з морських глибин перлиною.

І. Смолій

ЗДА перестерігають Москву проти загострювання стріляниною ситуації в Берліні

Берлін. — Командант американського військового гарнізону в Західньому Берліні ген. Альберт Вотсон вислав строгу ноту протесту до совєтського генерала Андрея Соловьова, перестерігаючи його, що нелюдське і злочинне стріляння східньо-німецькими поліціянтами до цивільних осіб, чоловіків, жінок і дітей, які втікають на Захід, мусить доводити до конфліктів, які можуть мати жалюгідні наслідки, відповідальність за які нестимуть Совєти. В останніх днях східньо-німецькі комуністи стріляли за двома юнаками, що втікали на Захід, одного з них поранили в ногу, але обидвом вдалося таки втекти. Сальвами стрілів обсипано прогулянковий кораблик на ріці Шпрее, що перепливає через поділене місто; 14 пасажирів і членів залоги споїли капітана і його заступника та зачинили їх в кабіні та самі скерували кораблик в сторону західнього берега, що його щасливо, під кулями із сходу, досягли. Деякі кулі залітали на західню сторону міста. Так само стріляно за молодою дівчиною, яка несподівано для східньо-німецьких поліціянтів почала дряпатись на кордонний мур і таки його перескочила. Американський протест прийшов в 24 години після того, як східньо - німецькі комуністи прислали посадникові Західнього Берліну протест проти „провокацій збоку фашистів", які нібі спричинюють стріляннину в Берліні. Американський генерал звернув увагу у своїй ноті, що головною причиною цих конфліктів є існування муру ганьби впоперек Берліну.

ГОЛОС ЧИТАЧА

Ми і наше образотворче мистецтво

Під враженням статті п. А. Гудовського п. з. „Підтримка нашим мистцям", вміщеної у „Свободі" з 25-го квітня ц. р., хочу поділитись деякими думками, які насуваються у зв'язку з порушеною проблемою.

Сама ідея „збірного меценатства", як матеріяльна підтримка нашим мистцям, незвичайно шляхетна. Ми, що в економічній ділянці можемо похвалитися не абиякими успіхами у минувшині, виявляємо природний нахил до кооперації.

В наших обставинах мистців підтримують одиниці, аматори мистецтва або збирачі мистецьких творів. Правдиве „збірне меценатство" вимагає плянової підготови нашого старшого, а в першій мірі молодого покоління.

Основна підготова повинна бути включена в нашу виховно - шкільну систему. Безперечно, наша молодь на курсах українознавства, поза географією, історією і літературою, повинна запізнатись з нашим, а також світовим мистецтвом. Цю справу треба трактувати як окремий і важливий предмет науки. Тоді навчання українознавства, при рівночасному вживанні епідіяскопа або звичайного прожектора, стало б живішим і цікавішим. Зрозуміло, що так виховала молодь у майбутності могла б стати поважним консументом наших мистецьких творів.

Щоб зразки нашого мистецтва зробити доступними для молоді і старших, треба під час доповідей і науки в школі висвітлювати прожектором кольорові знімки на фільмі. Виставки творів наших мистців дають нагоду для виготовлення таких знімок. Асоціяція Українських Мистців, яка звичайно займається влаштуванням виставок, і поодинокі мистці напевно погодяться на співпрацю.

Поза тим для осягнення корисних вислідів у пропаганді нашого мистецтва треба звернути увагу на використання вже виданих листівок для зладження календарів, які знайдуть місце в багатьох українських домах.

Репродукції творів релігійного змісту можуть заступити маловартісні, чужі духом картини, які знаходимо в деяких календарях, або образки, роздавані нашими погребниками з нагоди похоронів.

Зрозуміло, що картини наших мистців репродуковані у збільшеному форматі видавництвом „Криниця", можуть бути гарною прикрасою української хати.

На окрему увагу заслуговує видавання альбомів і монографій з репродукціями картин наших мистців, щоб в такий спосіб знайомити не тільки українців, але й запізнавати чужинців із скарбами нашої культури. Видавання таких монументальних творів, сполучене з великими коштами, могло б бути здійснюване за допомогою американських фундацій, як це було у випадку монографії проф. Повстенка про Собор св. Софії.

З вдоволенням треба підкреслити створення видавництва „Криниця", яке намагається стояти на сторожі нашої історичної традиції і пошани для нашого мистецтва.

Д-р. В. Білозор

С. Сверека

З НЕДАВНЬОГО МИНУЛОГО

(2)

Політруки пильно переглядали скриньки з документами. Один із них, з припорошеним сивиною волоссям, уважно читав якогось листа, витягненого з великої жовтої коверти. Прочитавши, він перекинувся кількома словами з своїм товаришем, поволі підійшов до трупарні, де зібралося чимало людей, і звернувся до них по-українськи:

— Хто із присутніх добре володіє польською мовою?

— Та, прошу пана офіцера, вміємо всі, але тут між нами є панове студенти, то вони ліпше потраплять, ніж ми, прості хлопи, — відповів мій сусід, дяк.

— Серед нас немає ні панів, ані офіцерів. Ми — командири робітничо - селянської червоної армії, яка з наказу комуністичної партії і радянського уряду прийшла визволяти єдинокровних наших братів з-під гніту буржуїв, капіталістів і панів. Ось, бачите, там сидять пани, — і політрук показав рукою на юрбу заарештованих поліцаїв.

— Вони тепер не страшні, — продовжував політрук. — Бачите, сидять собі тихенько і чекають на вирок справедливости. Але облишмо панів і приступім до справи. Так хто з вас прочитає і витлумачить? Я дещо знаю польську мову, але не все тут розберу. Зрозумів тільки, що це відноситься до вас. Ота шляхта, що сидить і сумує, одержала наказ вимордувати і спалити ваше село...

— Ой, Боже! — скрикнув хтось у натовпі.

Я підійшов ближче до політрука і сказав, що можу допомогти йому розібратися в цьому листі. Політрук глянув на мене бистрим поглядом і мовчки передав папір.

Слово за словом, рядок за рядком читав я польський текст і перекладав на українську мову. Ледве міг дочитати до кінця. Руки в мене почали дрижати, серце билося неймовірно швидко. Я чув, як обливає мене холодний піт. Хто знає, що було б далі, коли б не спам'ятав мене політрук:

— Прочитав?

— Так, перепрошую, я...

— Нічого, нічого! Це дуже цінний документ, він ще пригодиться, — сказав політрук, забрав від мене лист, старанно згорнув і засунув назад до коверти. Потім поклав коверту до шкіряної торби, що звисала у нього з лівого боку.

Ще раз глянув на присутніх і подався до своїх, кинувши на ходу:

— Пока!

Жінки й чоловіки почали розходитися. Я з товаришами теж рушив до села. Деякий час усі йшли мовчки, дехто курив, покашлюючи час від часу.

— Так то воно, — сказав я Юліянові, — поляки тепер нам не страшні. Вони чи не в гіршій від нас ситуації. Я думаю над тим, що буде з нами. Аджеж ти хіба добре здаєш собі справу з того, що означає окупація Галичини совєтами? Про це навіть у сні нікому не снилося, аж тут на тобі!

— І нічого не вдієш, брате! Побратався Ріббентроп з Молотовим, а Гітлер із Сталіним...

І хто б міг подумати?.. Е, ні, я не думаю, щоб на тому був кінець...

— Не знаю...

— Побачиш.

— Усі побачимо...

. . . .

Сонце, піднявшись над небосхилом, ніжно пестило осінню природу своїм промінням. Погода заповідалася чудова. На небі не було ані хмаринки. Легенький ранній вітерець котив жовті листочки, що спадали на землю і покривали її різнобарвним килимом.

Військо зі Сходу все ще їхало й їхало. Було вже його повнісінько скрізь: на полях і в діброві, на сільському вигоні і на сіножаті. В селі було його сила-силенна. Де-не-де диміли військові польові кухні. Вояки ходили поодинці, а то й цілими ватагами з відрами та менажками, ані на мить не розлучаючись із крісами. З автомобілів, що їздили по селі, сторожко виглядали наїжені багнети, а то й ручні кулемети. Не вірили нікому...

По сніданку бійці зайнялися своїми справами: хто чистив зброю, хто голився, а хто читав газети або писав листи до рідних.

Коло цвинтаря вантажили в авта польських поліцаїв. Коли вже всі посідали, підійшов політрук і перевірив по списку полонених. Впевнившись, що все в порядку, віддав список одному з вояків, махнув рукою, і автомашини повільно рушили на схід у напрямі Золочева.

Юліян відпровадив мене додому. Ще довго стояли ми на подвір'ї, спостерігаючи рух червоних, що хмарою сунули на захід.

Незабаром прийшов мій молодший брат Семен і схвильовано розповів, що якийсь совєтський танк загруз на сіножаті і ніяк не може виїхати. Москалі — сказав він — лютують і лаються на чому світ стоїть.

— Ходіть, хлопці, і подивіться ,яку велику яму вирив він під собою! — заохочував Семен, виймаючи з кишень набої і дві гранати.

— Облиш но цим займатись, Семене, а то наробиш біди і собі і нам усім, — сказав я братові.

— Не бійся, Андрію, ніхто не бачив, як я ховав їх до кишені, а все це може пригодитися. Ну, то ходім швидше. Дивіться, скільки людей вже зібралося на горбку.

Ми рушили навпростець через пасовисько на сіножать, Семен, який був молодший від мене на шість років, побіг попереду.

Сталева твердиня врилася глибоко в багно, так що й гусениць не було видно. Танкісти сиділи хто на башті, а хто нижче, на корпусі танку, курили махорку і про щось сперечалися.

У цей час зі сторони чижиківського гайка появився молодий чоловік у військових польських штанах і черевиках. Його ноги вище черевиків були обкручені завивачами майже до колін. Без шапки і блюзи, в білій сорочці, з закоченими рукавами ішов він прямо до гурту людей.

— О, ще якийсь польський вояка чимчикує додому! Вчора перед сумерком я бачив трьох. Ішли полями, а потім звернули в ліс, — сказав Семен.

Коли вояк, минаючи танк, наближався до нас, танкіст із трьома трикутниками на петлицях гімнастерки крикнув:

— Ей, ти, польський недобиток, ану йди сюда!

Переляканий чоловік зупинився в нерішучості.

— Слишиш, сволоч, говорят же тебє іди сюда!

Чоловік рушив з місця і наче не своїми ногами підійшов до танка.

— Кто ти такой, а? Офіцер, что лі, польський?

— Та ні, прошу пана. Я вояк і йду додому, бо вже війна скінчилася.

— Бумажку імєєш?

— Що таке?

— Бумагу... ну... докумєнт, понімаєш?

— Не маю я ніяких документів. Але мені ось тут недалеко. Я з села Запитова коло Львова.

— Ану, покажи руки!

Чоловік поволі підняв тремтячі руки і широковідкритими очима подивився на свого напасника.

— Смотрітє, ребята, какіє у нєго руки віхуханниє... Пан... офіцер... Почему врьош, сукин ти син?! — гаркнув на нещасну жертву озвірілий большевик і рвучким рухом вихопив пістоль із шкіряної кобури. Переляканий на смерть чоловік упав на коліна:

— Паночку! Та я ж не офіцер, я був простим жовніром. Іду собі додому. Там чекають на мене жінка й діти. Двоє маленьких дітей — Петрик і Таня. І що я кому злого зробив?..

(Продовження на 3-ій стор.)

Концерт хору „Кобзар" в Ню Йорку

Добра і на належному рівні імпреза все ще знаходить численного слухача. До таких імпрез, в якій взяла численну участь українська громада метрополії Ню Йорку, належить зарахувати концерт, що був улаштований на закінчення Ювілейного Шевченківського Року і проходив під мотто „Кобзар — Кобзареві", який виконав мішаний хор „Кобзар" з Філядельфії 8-го квітня 1962 р. Хоч українська громада в Ню Йорку відзначила Роковини Т. Шевченка, згаданий концерт хору „Кобзар" був цінним доповненням до цілости шевченківських святкувань. Після концерту можна було почути голоси певного вдоволення, мовляв, — добре, що не прогавив цієї нагоди послухати цінного концерту хору „Кобзар".

Мішаний хор „Кобзар" виступив в складі 30 жінок і 34 чоловіків. Зовнішньо хор репрезентується добре. На жаль, серед хору незауважується молодого нарібку, на що управа хору повинна б звернути увагу. В хорі є чимало добре кваліфікованих сил.

Концерт у Фешен Інституті розпочато Шевченковим „Заповітом" при сольо - заспівах Михайла Бурачка і Володимира Поліщука. Виконання „Заповіту" пройшло в повному звучанні збалянсованих голосів. Пісня „Хустина" — Лева Ревуцького, що була вперше виконувана в Америці, випала дещо слабше. Заспівувані соля пань: Евгенії Василенко і Марії Мурованої мали завелику вібрацію голосів. Солістові бракувало вільного і широкого віддиху. Виконання „Закувала зозуленька" — Федора Надененка, в якій соля виконували Анна Дражньовська, Марія Лисяк і О. Татунчак було добре, солісти співали свобідно і легко, а хор з чуттям вторувався. Остання пісня, яку виконав мішаний хор в першій половині концерту, „А мій батько орендар" — Юлія Мейтуса, що була під деяким оглядом парафразою до пісні — „Закаблукам лиха дам", залишила певні побажання. Публіка оплескувала.

В першій частині концерту, крім хору „Кобзар" виступив з фортепіяновим сольом молодий і надійний піяніст Роман Рудницький. Його гарні виконання повністю полонили авдиторію, яка нагороджувала гарячими оплесками. Його наддатки все більше й більше викликали овації. Було б добре, якщо б піяніст був заповідав свої наддатки. Треба признати, що вдісності в першій половині концерту домінував своїм гарним виконанням на піяні Р. Рудницький.

Друга частина концерту була добрим живцем праці і з боку д-ра Антона Рудницького, як неперевершеного українського диригента і композитора, і хору „Кобзар". Це, мабуть, вперше на еміграції появилась більша композиція А. Рудницького до слів Шевченкового „Посланія". Кантата А. Рудницького „Посланіє", яка складається з чотирьох частин, є фактичним цінним вкладом до скарбниці української музичної творчости.

Коли слухаємо творів Шевченка в музично - хоровому оформленні, останньо у випадку виконання хору „Кобзар" і у мистецько словесному виконанні Олімпії Добровольської і Йосифа Гірняка, то перед очима виринає зовсім інший Шевченко, Шевченко, як невичерпна скарбниця української духовости, Шевченко, як аристократ духа, Шевченко могутній і неперевершений.

Виконання кантати „Посланіє" зайняло цілу другу половину концерту. У виконанні брали участь, крім мішаного хору „Кобзар", Роксоляна Гарасимович і Роман Рудницький, які грали на фортепіянах, соліст Лев Рейнарович і Доріян Рудницький, який виконав сольо на віольончелі. Поминаючи бездоганні фортепіянові ,як і віольончельове виконання, але заступлені інструменти не давали того, що була б дала симфонічна оркестра. Звичайно, хто ж в нашій дійсності може собі позволити на такий люксус. Можливо колись в майбутньому можна буде цю кантату почути з повною симфонічною оркестрою і хором.

Кантата була скомпонована в переважаючім форте, так, що хор 'як також соліст Лев Рейнарович, мали що співати і показати голосові вальори. Належить відмітити, що партії поодиноких голосів були добре збалянсовані і в цілому хор дав потрібну силу і густоту голосу. В кантаті були місця, які слухача, як це кажуть „брали" за серце. Зокрема тут треба відмітити прекрасно виконані соля Євгенії Василенко і Марії Мурованої, які мило прозвучали в другій частині кантати: „Нема на світі України, Немає другого Дніпра"... Ці слова в гарно мелодійній тонації мали специфічний вплив на публіку. Здавалось, що вся заля, повтарюючи шепоче — „Нема на світі України"... В дальшому пронеслось розпачливе — „Доборолась Україна"... і знову пронеслось ніжно благальним тоном сольо Л. Рейнаровича у супроводі хору — „Учітеся, брати мої"... Кантату закінчено словами благання „Обнімітесь, брати мої"... Публіка, яка немов втомлена переживала кожне слово Т. Г. Шевченка, відітхнула широкими щирими безперервними оплесками. Треба без перебільшення сказати, що контата вцілому була виконана добре і прозвучала ефектовно. Виконання соля Л. Рейнаровича було надзвичайно гарне за вимком місця, де соліст намагався драматизувати плач, це трохи дисонувало. Фортепіяновий супровід був добрий.

Не збираюсь говорити про музично композиційні елементи, бо про це напевно висловляться фахівці - музикологи. Але поза всякий сумнів треба признати д-рові А. Рудницькому, що він є одним з тих, що фактично безперебійно віддається праці над музикою і своїми композиціями збагачує музичну літературу.

М. Галів

Весняний концерт української пісні в Обурні, Н. Й.

3-го червня два мистецькі ансамблі, а саме чоловічий хор „Сурма" зі Сиракюз і жіночий квартет „Веселка" з Ютіки та соліст бас-баритон Зенон Мягкий дали тут у залі Українського Народного Дому „Січ" концерт української пісні з великою програмою ,в якій проспівали 24 пісні різного жанру, від легкої музики почерез складні композиції на чоловічий хор.

Програма концерту складалася з трьох виступів чоловічого хору „Сурма", двох виступів жіночого квартету „Веселка" та одного виступу соліста п. Зенона Мягкого.

За розвитком хору „Сурма" слідкували ми від самого початку його існування, спершу під диригентурою інж. Осипа Гапія, а відтак впродовж трьох років проф. Олени Кокодинської з Ютіки, а від року під диригентурою п. Зенона Мягкого. Сьогодні цей хор презентується як вироблена мистецька одиниця, що може виступати навіть на великих сценах та вдоволити музично-вибагливу публіку. До цього успіху дійшов хор впертою і наполегливою працю диригентів і хористів. Майже всі хористи заробляють томлячою фізичною працею, але це не здержує їх від точного ходження на проби двічі в тиждень та від їх частих виступів в Сиракюзах і доокоЛичних громадах. Тепер хор поповнився кількома добрими голосами зі сусідньої громади Обурн і числить 35 співаків, які своєю появою вдоволяють теж мистецьке око, бо виступають у гарних національних строях, а всі вони у вирівнаному середньому віці і в цілості роблять дуже добре враження. Хор має кількох добрих солістів, що між ними вибиваються бас-баритон Роман Шаран та тенор Микола Годжак.

Диригент хору п. Зенон Мягкий, який перебрав цей хор від пані О. Кокодинської по своюму переході на сталий побут до Сиракюзів із Боффало рік тому, є ентузіястом хорового мистецтва, і цей свій ентузіязм він вливає у серця своїх співаків. Спосіб його дириґування пригадує славного нашого диригента Дмитра Котка. Зовсім незамітними рухами рук він опановує всевладно групу співаків. Він теж любить композиції Котка, бо дав їх у програмі цього концерту аж кілька.

Новою появою на сцені був жіночий квартет „Веселка" з Ютіки у складі пань: Маріянна Бурак, Тетяна Сеник, Володимира Кропильницька і Володимира Смик — під мистецьким керівництвом пані Олени Кокодинської, яка між схухачами уважно слідкувала за тонами добрих співачок у восьми сентиментальних і жартівливих піснях.

Пан Зенон Мягкий як соліст виступив із трьома піснями і, як уже нераз досі при нагоді усяких імпрез у Сиракюзах та інших громадах, показав і тут силу а заразом і мягкість свойого виробленого бас-баритону, що його виявив головно у пісні „Надії" — муз. Я. Лопатинського.

Вмілий фортепіяновий супровід спочивав у руках п-ни Христі Чорної з Ютики.

Цей мішаний концерт української пісні у відносно малій українській громаді міста Обурн, Н. Й., як теж посередні концерти хору „Сурма" в інших малих українських громадах, має велике культурне значення для наших українських спільнот у тих громадах. Управа хору під проводом п. Романа Шарана і диригент хору п. Зенон Мягкий поставили собі саме за ціль достачати духового хліба для наших людей у малих громадах і цю свою ціль виконують з успіхом.

Хор „Сурма" в Сиракюзах має всі вигляди сповнити ролю метрополітального хору на Середній Ню Йорк. Треба тільки, щоб ентузіязм до хорового співу теперішніх хористів заохотив до участи в хорі більше число співаків із добрими голосами, що їх у Сиракюзах є ще багато.

М. Л.

Микола Понеділок в Едмонтоні

Едмонтон дочекався весняної, літературної ластівки в особі відомого письменника Миколи Понеділка, що прилетів до нашої Албертської столиці 12-го травня з Ню Йорку. Треба признати, що ім'я письменника - гумориста та новеліста популярне тут, бо його дві збірки „Вітаміни" та „Соборний борщ" подобалися нашій громаді своїм невимушеним, легким та разом з тим глибокосюжетним гумором та своєю барвистою і багатою мовою. Але особисто його бачити, чути його твори з естради у його власній інтерпретації нам, едмонтонцям, пощастило вперше.

12 травня відбувся Понеділків „Вечір гумору й сатири", на якому письменник показав не тільки свої неперевершені гумористично - сатиричні, завжди переплетені тонкою стежкою якоїсь широкої, степової лірики, якості, а й виняткове, доведене майже до досконалости, володіння мистецтвом читання, мистецтвом слова.

Гуморески його різноманітні: тут були і грайливі, розвагові мініятюри, і ліричні загально - національні гуморески, і веселі актуальні нариси та з підсовєтського життя меткі, майстерні сатири. Всі вони під шаром погідного гумору приховували певну виховну загально - українську чи навіть загально - людську ціль, і цим гуморески Понеділка позитивно відрізняються від інших гумористів по цьому боці.

„Про пам'ятник Шевченкові" — міцний заклик і велика похвала тим, хто береже рідну традицію, а понад все материнську мову. „Соборний борщ" — гумореска, що вже одною своєю назвою кличе всіх нас до об'єднання. „Телевізія" — найгостріший, який ми до цього часу чули, відгук проти чужого, дешевого, — за збереження свого, прадідівського, відвічного. „Будинок відпочинку" — надзвичайно влучний образок із „щасливого" життя за „батюшки" Хрущова. Три ж останні гуморески: „Про нашу молодь", „Про наші радіопрограми" та „Про наші театри" — вже по самих назвах оповідають, що в них письменник весело та такою соковитою мовою „малював" та на добродушний сміх виставляв.

Ми в Едмонтоні на всіх гумористичних вечорах не чули таких щирих та розлогих сальвів сміху, як це трапилось на Понеділковому „Вечорі гумору" — і це нюйоркському гостеві нехай буде найбільшою заплатою.

13 травня Микола Понеділок, якби для ілюстрації свого широкого талану, дав „Вечір новель та оповідань". Це був уже цілком відмінний Понеділок — добезкраю закурений та понад все ліричний. У першім відділі він прочитав „Чорна хустина" і „Стежка". У другім — „Говорить лише поле" — найсильніший гимн нашим полям, нашим просторам, який можна тільки прирівняти до незабутнього, клясичного „Інтермеццо" Михайла Коцюбинського. „Удвох" — нарис такий короткий і такий сильний своєю мистецькою правдою, і так він майстерно опоетизований лірикою спогадів, що його запам'ятають багато слухачів на довгі роки.

Підсумовуємо: виступи Миколи Понеділка в Едмонтоні ще раз підтвердили нашій українській громаді, що Понеділків винятковий письменний талан, сполучений з чудовою оповідницькою дією. Ці два вечори в Едмонтоні ще раз доказали, чому серед нашої спільноти ім'я Миколи Понеділка таке популярне і таке люблене, — і чому воно також серед тутешніх та потойбічних комуністів так люто ненавиджене.

В. Біл.

З життя української громади в Боффало

Звичайні Загальні Збори Допомогової Секції УККА відбулися 6-го травня в пластовій домівці, на яких Управа Секції подала звідомлення з праці у минулому році. Допомогова Секція має вже своє добре заслужене ім'я серед залишенців у західній Европі, а здобула вона його своєю допомоговою акцією на протязі десяти років існування.

Фінансовою підставою Секції були спочатку „кводри", які щомісячно збирали збірщиці серед громадян Боффало й околиці. Згодом цю акцію переключено на одноразову збірку в році, яка відбувається в одну неділю Великого Посту, в так зв. „день волошки". Збірщиці заходять до мешкань українських родин по даток для Доп. Секції, а за одержану пожертву дають символічну цвітку волошки. Цьогорічний день волошки дав суму $1,040. Другим джерелом прибутків є щорічна забава та принагідні пожертви. Крім цього Доп. Сек. займається збіркою одягу і взуття, які висилає у Німеччину, Австрію, Польщу та Югославію для найбільше потребуючих. У майбутньому ця акція мабуть припиниться, бо підвищені поштові оплати зроблять висилку уживаного одіння нереальною.

До допомогової акції включається щорічно радіопередача пп. Лаврівських одноразовою збіркою „Діти — дітям на коляду", яка в цьому році дала поважну суму $1,167. Грішми з цієї збірки обділено дітей, а також хворих по санаторіях в зах. Німеччині й Австрії. Допомогова Секція піклується постійно двома школами українознавства у Лянґвайд - Форет і Реґенсбургу (зах. Німеччина), які дістають щомісячну допомогу. У звітному році обидві школи дістали $620, залишенці в Австрії (через УЦДО) $400. Як бачимо з цих чисел, українська громада в Боффало дає доволі поважну суму для матеріяльної піддержки потребуючим у зах. Европі. Коли б так усі наші громади у ЗДА і Канаді провели подібну акцію.

Та все таки загал нашої громади мало цікавиться працею Доп. Секції і життям громадян у зах. Европі, яким живеться не весело, як про це почули ми з уривків листів, які були прочитані на Зборах. Коли б більше громадян прийшло на збори і послухали змісту цих листів, то певно і пожертви були б більші. Та праця Секції йде своїм шляхом завдяки жертвенній праці пань з управи, яку на початку існування Секції очолювала, покійна вже пані Ст. Безкоровайна, згодом перебрала провід пані М. Ганицька, а від трьох років головою Секції є пані О. Бережницька.

„Баль Весни" відбувся в суботу 12-го травня старанням місцевого кружка Пластприяту, був своєрідною атракцією української громади Боффала, бо на ньому впроваджено в товариське життя 14 молоденьких дівчат і хлопців, членів Пласту. Численно зібрані приятелі й симпатики пластової молоді при танцях та товариській гутірці провели безжурно кілька годин. Молодим членам нашої громади треба побажати, щоб вони, включаючися у життя української громади, включалися у працю, цікавилися громадським життям та приучувалися до праці, у якій мають вони згодом заступити і виручити „старше покоління". Чи на такій пристойній забаві годилося танцювати „твиста"? — це окреме питання. Не все, що модне, треба наслідувати.

О. З.

$ 77 на пам'ятник Шевченкові

У Великодню неділю панство Валя і Юрій Кузьмичі, Джексон Гайтс, Н. Й., улаштували прийняття для своїх приятелів на чолі з о. Юрієм Сикорським і його родиною. О. Юрій Сикорський є настоятелем св. Троїцької автокеф. православної церкви при вул. Брум в Ню Йорку, члени якої вже давніше зложили на пам'ятник Шевченкові у Вашингтоні суму $ 540.

Під час і після вечері і святочного, приявні в товариській розмові щиро цікавилися справами будови пам'ятника Шевченкові. На згадку одного з гостей, що було б добре увіковічнити товариську зустріч в панства Кузьмичів, — переведено збірку, що дала суму $ 77.

На це склалися такі пожертви. по $ 10: Юрій Сикорський з родиною, Якимчук Василь і Валя, Лепцан Василь і Аврелія, Новотни Йосиф і Вікторія. По $ 5: Черниченко Ігор, Дзівак Б. і Т., Кузьмич Юрій з родиною, Олійник Дмитро, Пахомок Леонід. — $ 12: Юліян Ревай з внуками Юліяном та Христиною Лепцан.

Подав В. Л.

ПРЕЗИДІЯ КОМІТЕТУ ПАМ'ЯТНИКА ШЕВЧЕНКОВІ....

(Закінчення зі стор. 1-ої)

ченка у зв'язку з будовою йому пам'ятника в столиці Америки. Тому Президія Комітету звертається цією дорогою з гарячим закликом до всіх громад, щоб пішли за прикладом Української Громади в Вофало і в найкоротшому часі подбали про виконання їх збіркових квот, поширивши збіркову акцію на якнайбільшу кількість людей. Справа, бо, як у загальній збірковій сумі, так і в кількості громадян, які складуть свої пожертви. Окремо обговорено можливість і потребу включення в цю збіркову акцію — не так уже з матеріяльних, як радше ідейно-моральних міркувань — нашої рідношкільної дітвори та дітвори парафіяльних шкіл. Навіть центові пожертви будуть лавровими листками у вінку, що його сплітає Американська Україна Шевченкові будовою пам'ятника у Вашингтоні. Окрему увагу звернено на не цілком задовільну участь у збірковій акції наших товариств і організацій. Ще найбільшу активність у цій збірці виявляють братські організації, зокрема Український Народний Союз. Досі 171 його Відділів взяло участь у збірці, пожертвувавши із своїх кас $9,074.79. Від Українського Робітничого Союзу в збірці взяло участь 44 Відділи, пожертвувавши із своїх кас загальну суму $1,678.32, від Союзу Українців Католиків „Провидіння" 38 Відділів пожертвувало сумарично $802.00 та 17 Відділів „Народної Помочі", що пожертвували сумарично $360.00. З інших організацій найбільшу активність і жертвенність виявив Союз Українок Америки, 43 Відділи якого пожертвували $2,410.00. З жалем ствержено тільки малу або й жадну активність ряду інших організацій, включно з їхніми централями, про що може посвідчити факт, що з усіх понад 60 таких центральних організацій, які входять в склад Комітету Пам'ятника Шевченкові тільки 25 із них склали свої пожертви на фонд будови пам'ятника. В найближчому часі буде опублікований черговий список жертводавців на фонд будови пам'ятника із поданням детальних інформацій про дотеперішній перебіг та загальний стан збіркової акції.

На зборах окрему увагу приділено справі Жюрі, що має видати оцінку надісланих для конкурсу проєктів. Склад Жюрі, до якої входило б шість українських і трьох американських кваліфікованих в таких справах осіб, буде остаточно вирішений на нарадах Екзекутиви, що відбудуться в найближчу суботу, 16-го червня. Поодиноких осіб до Жюрі запропонувала Мистецька Комісія Комітету Пам'ятника Шевченкові. Жюрі повинно б видати свою оцінку найпізніше до двох тижнів після його остаточного оформлення. В найближчому часі очікується також остаточного затвердження відповідними властями обраної вже Комітетом публічної площі в столиці, на якій мав би бути здвигнений пам'ятник Шевченкові.

● Король Непалю Магендра відкрив 6-денну конференцію непальських інтелектуалів, які мають подати свої поради і заваги на тему актуальних проблем тієї країни. Король заявив, що тим часом всі політичні партії будуть далі заборонені.

З НЕДАВНЬОГО МИНУЛОГО

(Закінчення зі стор. 2-ої)

З оскаженілою люттю москаль підбіг до нещасного вояка і штовхнув його ногою.

— Встань!

Відолащний підвівся. Обличчя його зблідло, як полотно.

— Ступай домой к своїм дєтям! — прошипів москаль і показав рукою в напрямі села.

Відійшовши на кілька кроків, вояк обернувся, і в цю саму мить осатанілий москаль випалив двічі із пістолі. Нещасна жертва здригнулась і захиталась. В передсмертній контульсії, викривлюючи обличчя, бідолаха пробелькотав хрипким голосом:

— Ганусю... Петрик — і, як підтятий, повалився на землю.

Перелякані діти й жінки почали втікати з горбка. Дехто з жіноцтва схлипував, утираючи сльози.

. . . .

Під враженням трагедії, яка розігралася на сіножаті, я не міг знайти собі місця. Пробував щось читати, але ніяк не міг зосередити думок. Перед очима стояв образ конаючого нещасного батька, що осиротив двоє малих діточок. І скільки то мусіло впасти подібних жертв у нашій Галичині, у ті дні „визволення"!

Я відклав книжку і вийшов з дому. Пішов до приятеля-студента, у якого завжди збиралася наша братія.

Там я довідався, що вранці у Винниках, біля тютюневої фабрики, відбувся бій між совєтами і німцями. Німці обкидали совєтські танки термітними ґранатами, внаслідок чого три із них, разом із залогою, згоріли. Впало й декілька німців. Потім почалися перепросини. Мовляв, ми не знали, що це ви — наші союзники, ми думали, що це поляки. Так оправдувалися німці перед большевиками. Після бою совєти відступили і окопалися за три кілометри від Винник.

Така ситуація панувала кілька днів. Люди сподівались, що червоні відступлять за Збруч. Сталося якраз навпаки: за декілька днів німці відійшли за Сян, віддаючи в руки совєтів усю Галичину.

МУЗИЧНА СТУДІЯ
проф. ІГОРЯ БІЛОГРУДА — в Шикаґо-Бервін
повідомляє, що
ОДИНАДЦЯТИЙ РІЧНИЙ
ІСПИТ — КОНЦЕРТ
УЧНІВ СТУДІЇ
— відбудеться —
в суботу, 16-го червня 1962 р.
в год. 7:00 вечора
MUSIC ROOM, FINE ARTS BUILDING, 410 So. Michigan Blvd.
В програмі твори:
ВАРВІНСЬКОГО — МЕНДЕЛЬСОНА — МОЦАРТА, РАХМАНІНОВА — ШОПЕНА та інших.
Вступ вільний.

ПОСВЯЧЕННЯ ПАМ'ЯТНИКА
на гробі
сл. п. д-ра Любомира Ореста ОРТИНСЬКОГО
пор. 1 УД УНА
— відбудеться —
в СУБОТУ, дня 16-го ЧЕРВНЯ 1962 р.
в год. 12:00 вполудне
на цвинтарі „ГЕЙТ ОФ ГЕВЕН", поле ч. 39.

Доїзд на цвинтар: Ню Йорк Трувей північ. Виїзд з Трувею на Ельмсфорд, вихід ч. 8. Дальше дорогою 119 схід до дороги 100-А північ, около 2.5 милі (держатись правої сторони, не з'їжджати під міст). На мості повернути наліво і дорогою 100 до цвинтаря (около ½ милі). то дорогою 100 до цвинтаря (около ½ милі).

ГРОМАДСЬКИЙ КОМІТЕТ:
В. БАРАНЕЦЬКИЙ, Б. ЧАЙКІВСЬКИЙ, В. ВІГУС, Е. ШИПАЙЛО, В. ГРИНЬОХ, Б. ЛЕВИЦЬКИЙ, Я. БАЛАБАН

КОМІТЕТ ПОБУДОВИ „МОГИЛИ-ПАМ'ЯТНИКА ПОЛЯГЛИМ БОРЦЯМ ЗА ВОЛЮ СОБОРНОЇ УКРАЇНИ
ЗЕЛЕНОСВЯТОЧНИЙ ПОКЛІН ПОЛЯГЛИМ
згідно з традицією відбудеться
в неділю, дня 17-го червня 1962 р.
при Тимчасовій Символічній Могилі, висипаній на площі, виділеній під „МОГИЛУ-ПАМ'ЯТНИК",
при ОСЕЛІ УРСОЮЗУ „ВЕРХОВИНА"
в ҐЛЕН СПЕЙ, Н. Й.
Активну участь у поклоні беруть хори:
„ДУМКА", Ню Йорк — „КОБЗАР", Філядельфія — „ТРЕМБІТА", Нюарк. —
Українські комбатантські і молодечі Організації та Українське Громадянство запрошує до участі в СВЯТІ, яке зачнеться
ПАНАХИДОЮ
в год. 12:00 вполудне.
УПРАВА КОМІТЕТУ

В. Лемцьо

Повість, якої нам дуже потрібно

Минулого року Асоціяція Української Католицької Преси проголосила конкурс на написання повісти з життя Слуги Божого Митрополита Андрея Шептицького. Не знаємо, як далеко стоїть справа з писанням повісти, бо сама постать, яка має бути її темою, є так для нас всіх дорога і така величня, що кожний із наших мистців пера, беручися за написання біографічної повісти з життя Великого Митрополита, мусітиме докласти не мало труду, щоб вглибитися в життя і діяльність Митрополита Андрея, студіюючи, по змозі, всі доступні документи, зв'язані з життям Слуги Божого. Мистецьке оформлення повісти дасть письменницький талант письменника.

Проголошений конкурс ставить побажання до повісти: 1. вона має обіймати цілість, або одну з ділянок життя діяльности Митрополита; 2. твір повинен бути побудований на зразок біографічних повістей і в своїй основі в цілості мас бути згідний із засадами християнського світогляду. Розмір твору має виносити від 15 до 20-ох аркушів друку (найбільше 320 сторінок). Реченець надсилання рукописів кінчається 31-го грудня 1963.

В склад жюрі входять такі літературознавці: о. проф. Н. Кушнірик, як представник Постулятора беатифікації о. д-ра М. Гринчишина, проф. Володимир Радзикевич, д-р Григор Лужницький, д-р Василь Лев і д-р Петро Ісаїв. Рукописи треба пересилати на адресу д-ра Григора Лужницького: 1427 Вест Каюґа Стр., Філядельфія, 40, Па.

Винагороди за найкращі твори: перша — дол. 600 і друга — дол. 400. На днях Головна Управа АУКПреси подала до відома, що гроші на нагороди за написання повісти є вже зібрані, бо сума зібраних грошей перейшла вже тисячу долярів. При цьому слід відмітити, що наші лікарі зі стейту Огайо зразу поспішили з датками на цю благородну ціль, та й інші склали вже свої пожертви.

В заголовку цієї інформаційної статті ми згадали, що повісти про Митрополита Андрея нам дуже потрібно.

Фактом є, що, назагал, ми вбогі на біографічні повісті. Особа Митрополита дуже добре надається на героя біографічної повісти. Ще за життя і свої і чужі з подивом гляділи на його святість життя, працьовитість, глибоке знання, яке він постійно удосконалював наполегливою працею над собою. Хто з нас, що мав щастя стрічати особисто того Князя Церкви, не відчував в ньому правдивого послідовника Христа та Його Апостолів? Слово і діло були в нього завжди в згоді. Скромність і покора, християнська любов і справедливість та мужність стати в обороні слабих і покривджених, оце ті головні риси характеру того борця за ідеали Божі й людські.

Чи ж не варта цей Великий Муж пера нашого найкращого майстра слова? За твір, який зумів би подати як не всі, то бодай деякі прикмети цього великого Божого Угодника, будуть письменникові вдячні не лише сучасні, але і майбутні покоління. Тепер, коли видно втечу від свого обряду, своєї Церкви і своєї народности, Великий Митрополит може бути прикладом для всіх тих, що починають зневірюватись у всьому, що рідне. Він, отой щасливий для нас поворотець до свого рідного пня, до своєї Церкви і свого народу.

Він взірцевий приклад самопосвяти для справи Божої і справи народної. Зрікаючись великих можливостей у світській кар'єрі, він одягнув монашу скромну рясу, маючи перед очима тільки працю для спасіння душ та добро свого народу. Високу гідність архиєрейську прийняв тільки на виразне домагання своєї духовної власти, бо його бажанням було передусім служіння ближньому. Приймаючи архиєрейський сан, Він став всім для всіх. І тому, зображуючи таку постать в гарній літературній формі, наші письменники дадуть в руки українського читача твір, що може в своїх наслідках мати величезний вплив на наше молоде покоління, якому так дуже потрібно літератури з позитивними героями, які можна б наслідувати. Без сумніву такою постаттю нашої найновішої історії є Слуга Божий Митрополит Андрей Шептицький.

Борг за будинок тяжить на Академії

В січні 1961 року УВАН у ЗДА оголосила збірку на купівлю власного будинку. Відомо, що на перший заклик прихильники української вільної науки спонтанно відгукнулись і за короткий час зібрано майже половину потрібних грошей. В квітні 1961 року Академія переїхала до нового будинку. Зроблено першочерговий ремонт і розгорнулась праця.

В 1961—62 академічному році в приміщенні Академії систематично відбувались наукові конференції, виставки, концерти. Багато зроблено в справі розміщення і систематизації Музею-Архіва та Бібліотеки УВАН у ЗДА, до яких увесь час надходять нові матеріяли. На перешкоді розгортанню праці Академії стоїть те, що справа виплати боргу за будинок зупинилась на пів-дорозі. Борг висить над Академією й обтяжує її щомісячною оплатою відсотків понад 100 долярів. Ще залишилось коло $26.000 боргу. Фундація УВАН у ЗДА робить зусилля збирати кошти, щоб якнайшвидше заплатити борг за будинок і допомогти Академії розвивати наукову і видавничу працю. Багато жертвенних людей приходить з допомогою.

Корифеї української сцени Олімпія Добровольська і Йосип Гірняк дали виставу „Театр Шевченкового слова", увесь дохід з якої призначили на оплату боргу. Члени і друзі Академії, які надіслали минулого року свої цеглини на будинок, тепер ще надсилають пожертви. Але треба ще більших зусиль і тут Академія сподівається на ширшу допомогу громадянства. Адже борг тяжить не тільки на Академії, але і на всій українській еміграції, бо якби Академія втратила цей будинок, то це був би факт, який „палив би вічним соромом нащадків пізніх".

Фундація УВАН у ЗДА звертається до українського громадянства з гарячим закликом - проханням: допомогти завершити розпочате діло.

Всі пожертви будуть записані у виданнях УВАН у ЗДА. У великій залі Академії висять списки жертводавців, які внесли свій дар на купівлю будинку. На дошці фундаторів Академії поміщені прізвища тих, хто вніс від $250 до $500. Першими меценатами Академії є президент Українського Інституту Америки п. Вілліям Джус, що вніс $1,000 і п. Юліян Бачинський, що дав $500.

Пожертви для Академії можна відтягати з суми до оподаткування і Академія виставляє потрібні поквитування.

Просимо слати пожертви на адресу:

Ukrainian Academy of Arts and Sciences in the U.S.A.
206 W. 100th Street
New York, N.Y.

Маріян Коць,
від Фундації Управи УВАН

В травні ц. р. продано 656,837 авт; сподіваються продати в ц. р. 7 мільйонів

Дітройт. — „Ворд'с Отомотів Ріпортс" повідомляє, що покупці авт зовсім не турбувалися тим, що ділялося на біржі в Ню Йорку при кінці травня цього року, і в останній декаді того місяця купили більше як чверть мільйона возів. В цілому місяці травні число проданих авт винесло 656,837, найбільше від рекордового 1955-го року, коли у вересні того ж року продано ще більше нових авт. Передбачають, що цього року вдасться продати коло 7 мільйонів авт, в тому мало б бути коло 400,000 імпортованих возів. В перших п'ятьох місяцях ц.р. продано дещо більше як 2,837,000 авт, що є на 28 відсотків більше, як в минулому році в тому самому часі. В тому самому часі рекордового для авт 1955-го року число проданих авт виносило — 2,866,301.

Звернення до Українського Громадянства

Як вже відомо із жалібних повідомлень в українській пресі, 11-го квітня 1962 року несподівано відійшов від нас у вічність, а дня 21-го квітня ц. р. відпроваджений до місця вічного спочинку, в місті Лондоні (Англія) сл. п. Євген Мацях.

Відійшов від нас передчасно невтомний громадський і політичний діяч, довголітній провідний член Об'єднання Українців у Великій Британії, колишній політичний в'язень німецьких концентраційних таборів, член Президії Центрального Комітету для бувш. переслідуваних нацистським режимом, член Спілки Українських Журналістів, член Товариства Українських Політичних В'язнів, член Організації Українських Націоналістів та член Проводу Українських Націоналістів.

В зв'язку із невіджалованою втратою, 3-го травня з ініціятиви Об'єднання Українців у Великій Британії створено Комітет для побудови пам'ятника сл. п. Євгенові Мацяхові в складі пп.: Віктор Малець — голова, Яків Панасюк — секретар, Павло Гаврильчак — скарбник, та Василь Бондаренко і Володимир Хомяк — члени.

Цією дорогою Комітет для побудови пам'ятника на гробі сл. п. Євгена Мацяха звертається до Українського Громадянства поза межами Батьківщини, а зокрема до друзів Покійного, з проханням матеріяльно допомогти Комітетові поставити гідний пам'ятник заслуженому і незломному борцеві за Україну.

Датки просимо слати на адресу Комітету:

Memorial Committee
78, Kensington Park Road
London, W. 11., Great Britain

За Комітет побудови пам'ятника: **Віктор Малець** — голова, **Яків Панасюк** — секретар.

Короткі вістки

● **На терені університетського „кампусу"** в Лісбоні, столиці Португалії, прийшло в минулий понеділок до зудару між студентами медицини і їх професорами з одного боку та 300 поліціянтами з другого, при чому кількадесять студентів було поранених. Поліція масово прибула автами на терен університету, щоб розігнати студентське віче протесту проти арештування за кілька днів передтим голови студетського товариства.

● **Індійський прем'єр Неру** заперечив у парляменті, наче б в індійській провінції Західня Венґалія недалеко Пакістану відбулась масакра мусульман. Але він признав, що впродовж трьох днів в березні і квітні ц. р. згинуло там у заворушеннях 14 мусульман. Неру жалівся на „сильно перебільшені вістки", ширені про ці події пакістанською пресою.

● **Колишній президент** Гаррі С. Труман заявив, що „було б добре для цієї країни", коли б колиш. віце-през. Ричард М. Ніксон цієї осени програв вибори і не став губернатором Каліфорнії. Труман, давній противник Ніксона, сказав: „На мою думку Ніксон був би найгіршим президентом ЗДА, про що він напевно буде старатися в майбутньому".

● **Два професори** Обурнського університету в Алабамі д-р Дж. Е. Тенджер і Т. С. Мінн заявили, що усні екзамени є далеко кращі від письмових іспитів, бо вони дозволяють краще оцінити знання і здібності студентів, як письмові.

● **З Каракасу,** Венесуеля, повідомляють, що през. Ромульо Бетанкур тепер зможе зліквідувати комуністичну небезпеку в цій країні після того, як урядовим військам вдалося знищити нову революту комуністів в Пуерто Кабелльо.

● **Уряд** Публічного Здоров'я стверджує, що в березні цього року народилося рекордово високе число дітей — 389,000, на 0.8 відсотка більше, як в березні 1961-го року, коли народилося було 356,000 дітей.

Зі спорту

ФУТБОЛЬНИЙ ТУРНІР СУАСТ — ПІВНІЧ

В звідомленні про відбуті змагання за першість СУАСТ-Північ в Дітройті, поміщеному в „Свободі" ч. 109, при складанні його пропущено декілька рядків, які змінили подані факти. Тому ці рядки подаємо в поправленій формі:

„Леви" — „Львів" 2:0 (1:0)

Ворота стрілили Кашуба і Пасіка. Відношення наріжняків 9:0 в корисгь „Левів".

„Крила" — „Черник" 2:1 (1:0)

Тарас Відяк з „Крил" відкрив рахунок, опісля Кучабський з „Черника" вирівняв, та вкінці Відяк здобув рішальні ворота.

ТУРНІР СТОЛОВОЇ СИТКІВКИ в Ню Гейвені, Конн.

У східній частині ЗДА, в стейті Коннектикат, над берегом Атлантійського океану розтяглось університетське місто Ню Гейвен. В цьому спокійному, в зелені укритому місті від 60-ти літ живуть і діють українські поселенці. Вони виявилися добрими і пожиточними громадянами гостинної прибраної Батьківщини. Вони гуртуються у своїх рідних організаціях, установах, товариствах.

Одною з таких станиць ширення й збереження українського життя й доброго імени є Спортове Т-во „Довбуш", що існує від 1954-го року й увесь час активно себе проявляє головно дружиною копаного м'яча, жіночою відбиванкою, столовою ситківкою (стук - пук) та клюбом бриджистів.

Завдяки своїм аконфесійним, аполітичним, і апартійним напрямним зуміло воно згуртувати в своїх рядах велику частину ньюгейвенської української молоді й старших та тішиться симпатією цілої околиці. Що більше, це Т-во відоме любителям спорту у цій частині ЗДА своїми виступами відбиванкової жіночої дружини. Згадати б перемогу в Торонті в 1961 р., або останній турнір в Пасейку, Н. Дж., 24-го березня, де „Довбушанки" здобули першенство Сходу, а наша активна спортовка п. Віра Сніґурович „Бомба" одержала чашу і відзначення найкращої змагунки Сходу.

5-го травня цього року завдяки енергійності й ентузіязмові голови Товариства д-ра Михайла Сніґуровича, при активній співпраці і за апробатою представника СУАСТ-у панни Ліди Чайківської, вміло зорганізовано і вдало відбуто в залях Укр. Дому і Укр. Школи ім. А. Шептицького в Ню Гейвені турнір столової ситківки, в якому взяли участь наступні Спорт. Т-ва УСК Ню Йорк: Василишин Богдан, Шпон З., Гной В., Дмитренко Е., Харевич С., Кульчицький І., Сворак В., Шмотолоха В.

„Довбуш": Вальницька В., Лаврович О., Антонишин М., Ширай В., — жінки. Попель Р., Тимченко Ю., Денисенко В., Малик Д.

У висліді розіграних гор змагунок і змагунів, що тривали від год. 11-ої рання до 10-ої вечора, перше місце здобули з жінок п. Віра Вальницька, друге п. Марійка Антонишин. — З мужчин: перше місце Шпон Зенон, друге п. Гной В., третє п. Сас Кульчицький І. — У мішаних подвійних: 1-ше місце Антонишин - Шпон, II-ге місце Вальницька - Тимченко. У подвійних чоловіків: 1-ше місце Шпон - Василишин, II-ге місце Гной - Дмитренко.

Змагання стояли на високому рівені, що дало повне задоволення і спортовцям і численній публіці. — Під час обідової пори була спільна перекуска для спортовців, якою зайнялися „Довбушанки".

Усім учасникам - змагунам, а також і гостям — глядачам, особливо тим, що прибули з поза Ню Гейвену, складаємо щире українське спасибі, прохаючи й на майбутнє ласкавої піддержки.

Бажаючи усім і надалі українського спортового духа, кличемо словами поета: „Нуможе до праці, брати", бо „в здоровому тілі — здорова душа".

„Довбушанка"

Посмертні згадки

Антін КРУЛЬ — довголітній член і предсідник Б-ва св. Григорія, Відд. 24 УНСоюзу в Ранкіні, Па., помер нагло від удару серця в Загальному шпиталі у Браддок, Па., в дні 7-го квітня 1962 р., на 72-му році життя. Покійний народ. 1890 р. в Лопушниці, пов. Добромиль, Зах. Україна. До ЗДА прибув 1929 р. і зараз же вступив до УНСоюзу, до якого належав на протязі 33 років. Від початку 1939 р. аж до кінця життя був предсідником названого Відділу. Відданий щиро союзовій ідеї, виконував свій уряд з великою ревністю та жертвенністю. Крім цього, брав участь в інших ділянках збірного життя своєї української громади. Залишив у смутку синів: Степана та Івана. Його похорон відбувся, при численній участі Родини, Приятелів, а головно Членів УНСоюзу. — Вічна Йому Пам'ять!

М. Щур, секр.

Анна ПЛАВЯНИК з дому [illegible] — членка Б-ва св. Василія, Відд. 339 УНСоюзу у Філядельфії, Па., упокоїлася в Бозі дня 19-го квітня 1962 року, по довгій і тяжкій недузі. Проживши 57 років. Покійна походила з села [illegible], пов. Дрогобич, Зах. Україна. Полишила у смутку мужа Теодора, сина Івана, доньку Марію, зам. Микоэлин та 6 внуків. Похорон відбувся 24-го квітня 1962 р., з церкви св. Володимира на цвинтар — Nordwood у Філядельфії. — Вічна Їй Пам'ять!

С. Лупацій, секр.

Григорій ПАНКІВ — довголітній член Т-ва „Клюб Поступовий", Відд. 70 УНСоюзу в Джерзі Сіті, Н. Дж., помер 14-го травня 1962 р., на 66-му році життя. Покійний походив зі села Михалевичі, пов. Дрогобич, Зах. Україна. Полишив у смутку дружину, 2 синів, 2 доньки і 5 внуків. Похорон відбувся в четвер, 17-го травня ц. р., з пох. заведення І. Ковальчика, до української кат. церкви св. ап. Петра й Павла, а відтак на цвинтар Holy Cross Cemetery, — North Arlington, N. J. — В. Н. П.!

П. Костик, секр.

Іван ДУЛЕБА — довголітній член Т-ва ім. Дм. Вітовського, Відд. 268 УНСоюзу у Філядельфії, Па., упокоївся в Бозі дня 12-го травня 1962 р., на 77-му році життя. Покійний народився в селі Комарівка, пов. Бережани, Зах. Україна. Був одним із основників 268 Відділу на Франкфорді, його секретарем та контролером на протязі довгого часу. Полишив у смутку дружину Анну, доньку Софію та зятя Івана. Похорон відбувся в середу, дня 16-го травня 1962 р., з пох. заведення на місцевий цвинтар Окланд. — Вічна Йому Пам'ять!

О. Барилка, секр.

ТАРЗАН, ч. 4833. Плем'я Акута!

THE APE-MAN HAD A DIFFICULT PROBLEM IN RECONCILING NUMA AND THE TRIBE OF AKUT—

BUT AFTER PERSEVERING WITH WILD THREATS AND COMMANDS HE FINALLY EMERGED TRIUMPHANT.

THUS WERE JOINED THE SAVAGE SUBJECTS OF A JUNGLE MONARCH— HERE WERE THE BEASTS OF TARZAN!

Час минав, а Тарзан і Нума стали невід'ємними компаньйонами.

Вони мандрували широкими джунглями, полювали і разом пили воду...

Але неминуче тяжі надійшло. З'явилося знов плем'я Акута. А лев і мавпа є відвічними ворогами!